

Жертва лотереї

Ярослав Гашек

Переклад: Остап Вишня

Коли б пан Касавдула мав ворогів, можливо, що до певної міри можна було б і виправдати те, що трапилося.

А от же хтось узнав та й роздзвонив скрізь, що пан Касавдула виграв у лотерею найбільший виграш — 700.000 корон.

Це не дуже приємно вразило пана Касавдулу.

По-перше, тому, що він не виграв і двох корон, а по-друге, що ніяких ворогів він не мав.

Жив він з кожним у згоді та злагоді, і дуже вже було просто некрасиво, що отаке про нього вигадали.

Наслідки були страшні.

Перший бій одбувся на квартирі в його нареченої.

Зустріли його там з шоколадом, а його майбутній тесть уже ледве на ногах тримався, частково з радощів, частково від двох пляшок вина, які він вихилив через таку знаменну подію.

І не встиг пан Касавдула ще й отямитися, як уже вся сім'я розгорнула перед ним новий план нового життя, яким вони житимуть далі.

Пан Підбабачек, його тесть, уже знав про чудесний шматок землі, де вони розплоджуватимуть сріблястих кроликів.

Марія, ця скромна Марія, почала лопотіти щось про машину і про те, як вони нелегально перевозитимуть брюссельське мереживо.

Пані Підбабачек одвела здивованого пана Касавдулу вбік і вимагала від нього купити оптовий галантерейний магазин.

Одночасно Карел, 15-літній гімназист, непомітно сунув йому в руку папірця, де було написано: "Купіть мені, будь ласка, мотоцикла. Я вже його собі намітив".

Пан Касавдула одразу ж пригадав, що недавно читав, як десь у Швейцарії, — ні сіло, ні впало, — збожеволіла одна родина, й почав, вимушено усміхаючись, задкувати до дверей, вигукуючи:

— Все вам куплю! Все! Заспокойтеся. Матимете все!

Якось йому пощастило, при радісних вигуках, потрапити в двері, блискавично висмикнути ключа й замкнути нещасну родину на два повороти й ударити на станцію швидкої допомоги, де йому сказали, що це буде або паранойя прекокс, або... шизофренія, і поїхали туди з відділенням пожежників і гамівною сорочкою.

Там їм довелося, після запеклого бою, витягати кожного члена сім'ї через вікно й нести сходами вниз, причім кожний з них, мов різаний, горлав:

— Виграв 700.000 корон!

- Хочу сріблястих кроликів!
- Я хочу оптовий галантерейний магазин!
- Я вже намітив собі мотоцикла!
- Хочу перевозити брюссельське мереживо! Нелегально!

І пішли про пана Касавдулу поговори, що от, мовляв, як виграв 700.000 корон, зразу ж запроторив всю родину своєї нареченої в божевільню, щоб не одружитися. Про все це він довідався від двірника, як повертався опівночі додому. Дав йому за це, як і завжди давав, 20 гелерів і зразу ж ясно почув:

— Скупиндя!

Пан Касавдула обурився, бо дав, мовляв, йому 20 гелерів, а ніяк не 10, — хай пан двірник краще подивиться.

Але двірник одрізав:

— Вигравши 700.000 корон, можна давати й по короні! Руки загребуші! Видно пана по халявах! Ну, птиця! Благородство яке: швендяти за дівчиною 5 літ, а потім, як виграв 700.000 корон, запроторити всю сім'ю в божевільню, щоб з якоюсь графінею одружитися?!

Пан Касавдула впав перед двірником навколішки й благав його, щоб він іще раз те ж саме проказав.

Двірник з переляку — навдъори...

І по всьому дому пустив чутку, що пан Касавдула збожеволів з виграшу.

На другий день пан Касавдула перебрався на нову квартиру, на другий кінець міста...

Візник називав його "пан граф" і вимагав за перевозку ліжка, стола, шафи, дивана, двох стільців і дзеркала — 600 корон.

Доторгувались аж до 40 корон, і візник внизу заявив грубникові, що ці 40 корон дасть на "матицю"[1], коли цей мільйонер таке ніщо, але зараз же програв їх у карти.

Другого дня пан Касавдула одержав 60 листів, в яких різні товариства повідомляли, що його, Касавдулу, обрали фундатором й одночасно кожне з цих товариств вимагало 200 корон фундаторського членського внеску.

Того ж дня він вигнав з квартири 15 удів і сиріт, які вимагали в нього грошей для квартплати, і спустив із сходів дуже нахабного інваліда, що прийшов до нього по гроші на нову шарманку, причому погрожував лупонутися його дерев'яною ногою.

Розлютована від цього всього юрба повибивала йому вікна, а на другий день один із журналів надрукував статтю: "Безсердечність мільйонера".

Виштовхнули його на вулицю.

У під'їзді він налетів на якогось чоловічину, який почав його умовляти, щоб він оті 700.000 корон поклав у нове акційне підприємство для виробу патентованих оздоровчих зубочисток.

Але з "акціонера" був і неабиякий боксер, бо коли пан Касавдула відмовив, той посадив йому синяка під оком.

Вискочив пан Касавдула на вулицю і пішов до Стромівки[2], не помічаючи, що за

ним іде довгий, виснажений юнак з ексцентричним виразом на обличчі і з якоюсь торбою під пахвою.

Підійшов юнак до pana Касавдули і милим, ніжним голосом сказав, що він таки дуже, по-справжньому радий, коли тут зустрічає відомого мецената, pana Касавдулу.

— Я тільки хвилиночку, — вів юнак далі, виймаючи з торби якісь папери.— Я вже деякий час працюю над відродженням чеського красного письменства. Дозвольте мені, оскільки я певний, що єдиний ви мене зрозумієте, прочитати вам мої вірші.

Юнак притиснув pana Касавдулу до лави й почав читати:

Над горами в небі в падінні лавин:

Гарні й красиві гібриди ідуть.

Тривогою гнівних плодів до хмарин,

Дияволи чорта в обіймах несуть.

Упадків і зрушень метелиці час.

Крайності крутить солодкий канкан.

Сильну присягу сідлає Пегас.

Кривавить сметану у могікан.